

at jeg vistnok ikke vilde benægte, at hvis de Dønstet, jeg her er Talsmand for, og som deles af dem, det staa mig nærmest i politiske og militære Anstuelser, bleve opfyldte, saa vilde det, som end ikke strax, saa i Tidens Længde, let kunne føre til en Fremme af militaristiske Stemninger og Tilstande heri Landet. Deri tror jeg, at det ærede Medlem tager fuldstændig fejl. Vil man endelig eller vilde man endelig opstille i en Armee de Følelser og Stemninger, som man pleier at kalde Militarisme. Saa tror jeg ikke, at Methoden dertil vilde være at bygge en Fæstning, der er saa stor, at Armeen i det Væsentlige vilde blive til en Garnison for denne Fæstning. Tvertimod vil man betage en Armee noget af den Følelse, som man betegner med Militarisme, tror jeg, at dette at binde den til en Fæstning, vilde være et af de sikkreste Midler. Det er blot min personlige Anstuelse om den Ting, som jeg har villet udtale overfor det ærede Medlem.

Krigsministeren (Bahnsen): Jeg skal ikke forlænge denne Debat synderlig; den har allerede trukket temmelig langt ud. Da der imidlertid er kommet enkelte nye Momenter ind, har jeg dog fundet Anledning til at tage Ordet. Med Hensyn til hvad det ærede 2det Medlem for 7de Kredss (Madsen) anførte, kan jeg i alt Væsentligt henholde mig til Ordføreren, som efter min Mening fuldstændig har gjendrevet det paa de fleste Punkter. Jeg skal kun gjøre nogle supplerende Bemærkninger med Hensyn til Forsvarssagens historiske Udvikling herhjemme. Det ærede Medlem for 7de Kredss sagde, at man i 1866 havde opgivet Kjøbenhavns Befæstning. Det tror jeg nu egentlig ikke forholder sig saaledes. Det er ganske vist, at man stillede den langt tilbage i Rækken, idet man kun tog Hærens Udvikling for den Gang. Men man opgav ikke Fæstningsværket; thi man vedtog netop, at vi skulde have Forstærkningsbatailloner, og i Betænkningen stod udtrykkelig omtalt, at det var af Hensyn til den eventuelle Befæstning. Man mente, at man rimeligvis en anden Gang vilde komme til at tage Bestemmelse om, hvad den nærmere Mening skulde være med at have disse Forstærkningsbatailloner. Det var ibrigt den Gang ikke saa overordentlig længe siden, at Spørgsmaalet om Kjøbenhavns Befæstning havde været fremme, thi den Gang det Forslag kom frem her, som gav Anledning til Søbefæstningens Anlæg, da var jo egentlig dette Spørgsmaal under Forhandling. Der foreligger Udtalelser i Motiverne den Gang, som

meget stærkt tale for disse Befæstninger, og mærkeligt er det, at de Ord, man finder i Motiverne, stamme fra den Mand, som det ærede Medlem og hans Parti saa ofte henviser til, naar der er Tale om Kjøbenhavns Befæstning, nemlig det, man i Dag kalder Generalstaben, og som ved andre Leiligheder kaldes General Stjernholm. Det er den samme Mand. Det ærede Medlem sagde, at i 1872, ved den Tid omtrent, udtalte Generalstaben sig om Kjøbenhavns Befæstning, og jeg antager, at han sigter til General Stjernholm. Senere rettede den ærede Taler sin Udtalelse dertil, saavidt jeg forstod ham, at Generalstaben nok vilde have Kjøbenhavns Befæstning, men anslaa den for finantzielt uøverbommeligt. Naar man vil dømme om dette, maa man vide, hvad det er, man da ellers vilde have, thi hvis det ærede Medlem tror, at det er mere finantzielt overkommeligt, hvad General Stjernholm den Gang talte om, tager han fuldstændig fejl. Det er et Forslag, jeg ibrigt ikke skal komme nærmere ind paa, det vilde blive for vidtløftigt; men det er bekendt nok, at det, som General Stjernholm foreslog, var „Dværforvaret“, der var baseret paa, at man skulde hævede Forbindelsen mellem Dørne ved at befæste Storebelt for derved at hindre Fjenden fra at kommunikere nord og sønden fra og ligeledes befæste Lillebelt, og at Sjælland skulde deles i to Dele med en Tværlinie, idet man ved denne Ordning af Forvaret troede at kunne forhindre en Vandgang. Det blev oplyst ved meget indgaaende Forhandlinger, at denne Dækning af Storebelt ikke kunde ske ved mindre end fire Søforter. Nu veed de Herrer, hvad et Søfort paa Middelfrunden er anslaaet til at skulle koste, De kunne multiplicere det med fire, saa veed de, hvad det vil koste at befæste Storebelt. Desuden kommer hertil en stor Mængde Fæstninger ved Lillebelt og rundt omkring paa andre Steder, og endvidere vilde General Stjernholm have nogen Befæstning ved Kjøbenhavn, selv om det ikke var en permanent Befæstning. Det var saaledes ikke noget billigere Forslag, som den Gang blev opstillet. Naar dernæst det ærede Medlem dvælede ved, at Fordringerne til Befæstninger her i Landet stadig have været stigende, og sagde, at man begyndte med at sætte Kjøbenhavn i anden Række og senere satte den i første Række, vil jeg dog gjøre opmærksom paa, at det første Befæstningsforslag i 1872 af den daværende Minister havde Kjøbenhavns Landbefæstning i første Række, saa nogle Aar efter kom den i anden Række, men med Hensyn til Stigningen af Fordringerne har fuldstændig det Modsatte fundet Sted, For-